

گروه معارف و قرآن استان سیستان و بلوچستان

۱۴۰۰-۱۴۰۱

تعلیم و تربیت اسلامی
پایه هفتم
دوره اول متوسط

تهیه و تدوین : نرگس زینلی

باسمه تعالی مجموعه درسنامه های درسی پیام های آسمان پایه هفتم

خداوند همیشه و همه جا ناظر تمامی اعمال ماست و همواره نسبت به کارهای ما بینا و شنواست .

همانطور که در آیه ۴ سوره حدید می فرماید :

هُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ هَرَجًا بَاشِيدُوا (خدا) بَا شِمَاسْت .

خداوند مهربان ترین است و از حال همه خبر دارد . او چون همه ما را بسیار دوست دارد ، از ما و تمامی آفریده هایش به خوبی مواظبت می کند .

آیه ۶۴ سوره یوسف می فرماید :

قَالَ اللَّهُ خَيْرَ حَافِظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ خداوند بهترین نگهدارنده است و او مهربان ترین مهربانان است .

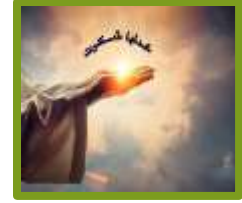
گاهی انسان ها با بی دقتی یا سهل انگاری و یا حتی از سر نادانی ، دچار حادثه می شوند . در حقیقت این افراد با اشتباهات یا گناهانی که مرتکب می شوند ، خودشان را از حفاظت خداوند محروم می کنند .

نشانه های محبت

مراقبت و توجه دائمی، برتری دادن انسان بر سایر موجودات ، هموار ساختن راه رسیدن به رستگاری ، با بذل نعمت های ارزشمند مانند توانایی یادگیری و انجام کارهای خوب و شناخت کارهای بد و دوری از آنها .

شکرگزاری در برابر نعمت های خداوند به دو صورت انجام می گیرد :

شکر زبانی : (ساده ترین نوع تشکر) ؛ مانند گفتن « أَلْحَمْدُ لِلَّهِ »

شکر عملی : استفاده صحیح و بجا از نعمت ها ؛ مانند یاد گیری قرآن و

مطالب درسی و کمک به پدر و مادر

نا سپاسی در برابر خداوند : استفاده نا صحیح از نعمت ها است ؛ مانند : زور گویی

رضایت خداوند

نتایج شکرگزاری

افزایش نعمت ها از طرف خدا

با شکرگزاری ، خداوند نه تنها از ما راضی می شود بلکه نعمت های بیشتری نیز به ما می دهد.

لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ « آیه ۷ سوره ابراهیم » .

اگر شکرگزاری کنید ، ما قطعاً [نعمت ها را] زیاد می کنیم

امام صادق علیه السلام می فرماید : شکر نعمت آن است که از آنچه خداوند حرام کرده است ، دوری کنی .

شکر واقعی : این است که از نعمت های خدا در راه نافرمانی او و انجام کارهای حرام استفاده

نکنیم .

درس دوم (استعانت از خداوند)

استعانت از خداوند به معنای « طلب یاری » از خداوند است .

تقسیم نیازهای انسان با توجه به داستان بهلول و هارون (خلیفه مغرور و ظالم عباسی)

خداوند توانایی بر آورده کردن آنها را به انسان داده است ؛ مانند : تهیه خوراک ، پوشاک مسکن و ...

بر آورده کردن آنها از دست انسان خارج است ؛ مانند : بخشش گناهان ، دور کردن بیماری ها و ...

ما در هر شبانه روز دست کم ده مرتبه سوره حمد را می خوانیم و در آن می گوئیم :

توجه : اگر کمی به زندگی خود و دیگران فکر کنیم در می یابیم دیگران نیز مانند ما نمی توانند تمام نیازهای زندگی خود را به تنهایی بر طرف کنند . پس فقط خداوند ، بدون آنکه نیازی داشته باشد می تواند به همه یاری برساند .

راه های بهره مندی از یاری خداوند

صبر و تقوا

دعا

یاری دادن
خداوند

صبر، فضیلتی ریشه دار در عقل و ایمان

وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا

وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا

صبر و تقوا

اگر ما بتوانیم در برابر مشکلات و سختی ها ، صبر کنیم و در هر موقعیتی ، از گناهان دوری کنیم ، خداوند بیش از پیش ، یاری خود را نصیب ما خواهد کرد .

در این مبحث به جنگ احد اشاره شده که دیگر برای مسلمانان رمقی باقی نمانده بود و نا امید شده بودند ، ناگهان فرشته وحی برای پیامبر **صلی الله علیه وآله** پیام مهمی آورد . این پیام چنان روحیه ای به مسلمانان بخشید که حتی زخمی ها هم برای نبرد از مدینه به راه افتادند . آری صبر و ایستادگی در برابر مشکلات و توبه و پشیمانی مسلمانان از اشتباه و غفلت خود در جنگ احد ، آنان را شایسته این پیروزی کرد .

سُورَةُ الْعَنْكَرَانِ

بَلِّغْ إِن تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُم مِّن فَوْرِهِمْ
هَذَا يُمْدِدْكُمْ رَبُّكُمْ بِخَمْسَةِ آلَافٍ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ مُسَوِّمِينَ ﴿١٢٥﴾

آری ، (امروز هم) اگر استقامت و تقوا پیشه کنید ، و دشمن به همین زودی به سراغ شما بیاید ، خداوند شما را به پنج هزار نفر از فرشتگان ، که نشانه‌هایی با خود دارند ، مدد خواهد داد!

من

یاری دادن خداوند

یاری دین اوست ؛ یعنی ما با جهاد در راه ، دفاع از دین خدا با جان و اموالمان و با عمل به دستورات الهی در انجام واجبات و ترک محرمات ، در واقع خداوند را یاری کرده ایم و موجب ثبات و پایداری دین او شده ایم .

از مهم ترین و ساده ترین راه ها برای جلب یاری خداوند **دعا** است و یکی از بهترین حالت هایی که دعا در آن مستجاب می شود، هنگام نماز است. خداوند درباره دعای بندگانش می فرماید:

گاهی اوقات از خداوند چیزهایی را در خواست می کنیم که به مصلحتمان نیست. خداوند بهتر از هر کس دیگری از سود و زیان ما آگاه است، به جای خواسته ما، آنچه که مفیدتر و مناسب تر است به ما می دهد.

رسول خدا صلی الله علیه و آله در این باره اینگونه دعا ها می فرماید:

هیچ مسلمانی خداوند را نمی خواند مگر اینکه دعایش یا در همین دنیا مستجاب می شود، یا خداوند آن را برایش در روز قیامت ذخیره می کند و یا در برابر آن دعا، بخشی از گناهانش را می آمرزد.

یکی از بهترین حالت هایی که دعا در آن مستجاب می شود، هنگام نماز است. نماز گزار در بخش های مختلف نماز با خداوند سخن می گوید و از او یاری می طلبد. و خداوند نیز با لطف و رحمت بیشتری با او رفتار می کند.

درس سوم تلخ و شیرین

انسان زیرک کسی است که برای زندگی خود در جهان آخرت توشه فراهم کند ، وهمواره به فکر زندگی ابدی خود باشد و اگر فقط سرگرم زندگی این دنیا شود و برای زندگی خود در جهان آخرت توشه ای مهیا نکند سر سرانجامی حسرت و پشیمانی نخواهد داشت

انسان زیرک همواره به فکر زندگی ابدی خود در جهان آخرت است و برای آن توشه فراهم میکند .

انجام کارهای نیک : نیکی به پدر و مادر ، خوش اخلاقی ، انجام فرایض دینی

**توشه جهان آخرت
برای یک فرد زیرک**

پرهیز از گناهان : دروغ گفتن ، تهمت اذیت و آزار دیگران

سرانجام زندگی :

غیر از دنیا ، جهان دیگری به نام آخرت وجود دارد که آدمی پاداش و نتیجه تمام کارهای خود در این دنیا را آنجا خواهد دید . (تأثیر کارهای این دنیا در زندگی آخرت)

خداوند حکیم در قرآن آیه ۳۲ سوره نحل می فرماید :

الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ طَيِّبِينَ
يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ
أُدْخِلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

همان کسانی که فرشتگان جانشان را - در حالی که پاکند می ستانند.
(و به آنان) می گویند : درود بر شما باد ،
به (پاداش) آنچه انجام می دادید به بهشت وارد شوید .

و در آیه ۵۰ سوره انفال نیز می فرماید :

وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ يَتَوَفَّى الَّذِينَ كَفَرُوا الْمَلَائِكَةُ
يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ
وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ

و اگر می دیدی هنگامی که فرشتگان جان کافران را می گیرند
به صورت و پشت ها یشان می زنند
(و می گویند) عذاب سوزان را بچشید .

درس چهارم (عبور آسان)

کارهایی که باعث آسانی زندگی در دنیا و آخرت می شود :

مردی از ابوذر پرسید: چرا ما از مرگ می ترسیم؟

ابوذر جواب داد :

زیرا شما دنیایتان را آباد کرده اید و آخرتتان را خراب و ویران ، و معلوم است که دوست ندارید از آبادانی به ویرانی بروید.

کسانی می توانند به راحتی از این دنیا به جهان دیگر منتقل شوند که کارهای نیک انجام دهند .

یکی از کارهایی که موجب راحتی و آسانی زندگی در دنیا و آخرت می شود ، نیکی به پدر و مادر است .

امام صادق (ع) در باره پیوند محکم با بستگان و خوش رفتاری با پدر و مادر می فرمایند:

هر کس پیوند خود را با بستگانش محکم کند و با پدر و مادرش بسیار خوش رفتار و مهربان باشد، دشواری های مرگ بر او آسان می شود و در دنیا نیز هرگز فقیر و تهی دست نمی شود.

صدقه دادن

۱- نجات یافتن از مرگ بد ۲- رهایی از ۷۰ نوع بلا و گرفتاری

مالی: مانند پول دادن به فقیر

غیر مالی: مانند هر نوع کمک به

دیگران در راه خدا

انواع
صدقه

خوش اخلاقی

بد اخلاقی با خانواده، موجب فشار قبر و سختی مرگ می شود و در مقابل، خوش اخلاقی، سبب آسانی مرگ می شود.

انجام آنچه خداوند به آنها دستور داده است .

ترک هر چیزی که خداوند از انجام آن نهی کرده است .

کارهای نیک:

از امام علی علیه السلام پرسیدند: شما چگونه خود را برای مرگ آماده کرده اید، که از آن هراسی ندارید؟

امام علیه السلام فرمودند:

کسی که از گناهان پرهیزد و به واجباتش عمل کند و خود را به اخلاق نیکو بیاراید، دیگر برایش فرقی ندارد چگونه بمیرد. به خدا قسم برای پسر ابو طالب فرقی ندارد که او به سراغ مرگ برود یا اینکه مرگ به سراغش آید.

درس پنجم : پیامبر رحمت

سوره احزاب آیه ۲۱ می فرماید :

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ ذِكْرًا لِلَّهِ كَثِيرًا .

قطعا در فرستاده خداوند برای شما الگویی نیکوست برای هر کس که به خدا و روز آخرت امید دارد و خداوند را بسیار یاد می کند .

پیامبران تنها کسانی هستند که می توانند با آوردن دین آسمانی ، مسیر صحیح زندگی را به ما نشان دهند .. چرا که گفتار پیامبران راه دستیابی به رستگاری است ، و رفتار آنها نیز الگوی عملی زندگی ماست . اما در این میان ، پیامبر صلی الله علیه و آله دارای همه ویژگی های اخلاقی پیامبران گذشته است و تمامی رفتارهای ایشان شایسته پیروی است . در اینجا با سه ویژگی اخلاقی و رفتار اجتماعی ایشان آشنا می شویم .

امانت داری

عزت نفسی

بزرگواری و محبت

بزرگواری و محبت

بزرگواری و محبت پیامبر در بین مردم به پیامبر رحمت معروف بود . رفتار پیامبر صلی الله علیه و آله با مردم به قدری محبت آمیز بود که مردم او را برای خود پدری مهربان و دلسوز می دانستند.

خداوند مهربان درباره اخلاق نیکو و مهربانی پیامبر اکرم می فرماید :

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ .

بی شک برای شما پیامبری از خودتان آمده است . برا و دشوار است شما در سختی بیفتید به (هدایت) شما اشتیاق فراوان دارد نسبت به مومنان بسیار دلسوز و مهربان است .

عزت نفس احساس با ارزش بودن است . یعنی اینکه خودمان را پیش دیگران کوچک نکنیم . کسی که ارزش خود را می داند هیچ گاه خود را با در خواست از دیگران کوچک و خوار نمی سازد .

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله هیچ گاه حاضر نبود در انجام کارهای شخصی خود از دیگران در خواستی کند ، حتی اگر دیگران به انجام آن کار افتخار هم می کردند .

حضرت پیامبر صلی الله علیه و آله در باره عزت نفس می فرماید :

هیچ وقت انجام کارهای (شخصی) خود را از دیگران نخواهید ، حتی در کوچک ترین چیزی مثل درخواست خلال دندان

ما نیز با استفاده از رهنود های پیامبر عزیزمان حضرت محمد صلی الله علیه و آله وسلم و دیگر بزرگان و علمای دین مثل امام خمینی (قدس سره) باید سعی کنیم کارهای شخصی مان را خودمان انجام دهیم مثلا به مادرمان نگوئیم لباسم نیاز به شستشو دارد و مادر زحمت آن را بکشد .

*امام صادق علیه السلام درباره ساده زیستی پیامبر اکرم می فرمایند :

هر گاه لباس و کفش رسول خدا پاره می شد ، خودش آنها را می دوخت . وقتی در می زدند خودش در را باز می کرد و با دستن خودش گندم و جو را آسیاب می کرد و آب می آورد . او در انجام کارهای خانه، به خانواده خود کمک می کرد و ...

امانت داری

هشدار های فراوان پیامبر اکرم به **یهودیان** ، آنان باز هم با دست به **پیمان شکنی** زدند و به دشمنان اسلام **کمک مالی** کردند . یهودیان حتی مشرکان را تحریک به جنگ و نابودی مسلمانان می کردند تا اینکه پیامبر اکرم دستور حرکت لشکر به سوی قلعه های خیبر را داد . .

یکی از ویژگی های بارز حضرت پیامبر اکرم ، **امانت داری** بود . ایشان قبل از مبعوث شدن به پیامبری در بین مردم به **محمد امین** مشهور بود . از سفارش های همیشگی پیامبر ، باز گرداندن امانت حتی به صاحبان غیر مسلمان آن بود .

پیامبر اکرم همواره می فرمود :

شخصی که در دنیا به امانت خیانت کند ، و آن را به صاحبش پس ندهد ، اگر بمیرد بر دین من نمرده است و خدا را در حالی ملاقات خواهد کرد که از او خشمگین است .

این ویژگی اخلاقی ، در کتا و بیژگی های بسیار دیگر ، موجب شد خداوند ایشان را **رحمتی** برای تمام جهانیان بداند .

و ما أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ ما تو را جز به عنوان رحمت برای تمام جهانیان نفرستادیم .

واخلاق ایشان را بسیار نیکو معرفی می کند:

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ به راستی که تو دارای اخلاقی بسیار نیکو هستی .

بنابراین اگر مردم جهان بخواهند به بهشت زیبای خداوند راه یابند و رحمت بی کران الهی آنان را در بر گیرد ، کافی است ، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله را به **عنوان الگوی عملی** زندگی خود قرار دهند .

درس ششم: اسوه فداکاری و عدالت

فرشته وحی ، پیامبر صلی الله علیه و آله را از نقشه خطرناک مشرکان باخبر می سازد . او باید همین امشب مکه را ترک کند ، و گرنه کشته می شود و رسالتش نیمه کاره می ماند . اما چگونه ؟ کافران رفت و آمد رسول خدا را به شدت زیر نظر گرفته اند . مشرکان مکه شب هنگام به خانه پیامبر حمله کردند و با حضرت علی علیه السلام رو برو شدند . و دریافتند که همه مراقبت ها و نقشه هایشان به هدر رفته و حضرت پیامبر صلی الله علیه و آله از دستشان گریخته .

پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله دین را به صورت کامل به مردم آموخت و برای دوران پس از خود ، کسانی را به عنوان الگو و راهنما معرفی کرد .

فرشته وحی بر رسول خدا صلی الله وعلیه و در ستایش فداکاری بی نظیر علی علیه السلام از طرف خداوند این آیه را

نازل می کند

در اینجا ما چند نمونه از ویژگی های اخلاقی و رفتاری امام علی علیه السلام اشاره می کنیم .

شجاعت

عدالت طلبی و مساوات

فداکاری

فداکاری

فداکار کسی است که برای خدمت به دین و جامعه خود ، از مال ، سلامتی ، خانواده و حتی از جان خود میگذرد و آنها را در راه هدف پاک و بزرگ خود فدا میکند . دین اسلام افراد فداکار را ستایش کرده و به آنان وعده پاداش الهی داده است.

زندگی این الگوی درخشان الهی (امام علی علیه السلام) سرشار از فداکاری ها و از خود گذشتگی ها است که به برخی از آنها در این جا اشاره می کنیم :

لیله المبیت : (یعنی شب را تا صبح بیدار ماندن و مراقب بودن)

از خود گذشتگی و خوابیدن حضرت علی (ع) در بستر حضرت پیامبر در شب هجرت که مشرکان قصد کشتن ایشان را داشتند .

جنگ خندق : مبارزه با عمرو بن عبدود (جنگجوی نامدار عرب) و از میان برداشتن او وقتی مبارز تن به تن می طلبید .

جنگ احد : با شجاعت جنگیدن و دفاع از پیامبر (صلی الله علیه و آله)

جنگ خیبر : کشتن جنگجوی خیبر و از جا کندن در قلعه و شکست دادن یهودیان (در برابر مشرکان .

ابلاغ آیات سوره توبه : خواندن آیات مهم سوره توبه با صدای بلند در میان مشرکان بی رحم مکه .

عدالت طلبی و مساوات

عدالت طلبی و مساوات یکی از بارزترین ویژگی های شخصیتی امیر مومنان است .

حضرت علی علیه السلام در شرایطی از سوی مردم برای اداره حکومت و خلافت انتخاب شد که مشکلات بسیاری جامعه اسلامی را فرا گرفته بود . ایشان دلیل پذیرفتن حکومت را اینگونه بیان می کنند :

اگر خداوند از آگاهان عهد و پیمان نگرفته بود که در برابر زیاده خواهی ستمگران ، و گرسنگی مظلومان ، سکوت نکنند [و حق مظلوم را از ظالم بستانند و به او باز گردانند] ، حکومت بر شما را رها می کردم و آنگاه می دیدید که مقام های دنیایی شما نزد من از عطسه بز بی ارزش تر است .

دلایل پذیرش حکومت توسط امام علی علیه السلام

- ۱- امیر مومنان حکومت را برای ایجاد عدالت بین مردم پذیرفت و در رعایت عدالت و مساوات بین مسلمانان ، هیچ کس را بر دیگری برتری نداد.
- ۲- در حقوق عمومی و مسائل اجتماعی ، با خانواده و نزدیکان خود نیز مانند مسلمانان دیگر رفتار می کرد .
- ۳- بیت المال را میان تمام مسلمانان به طور مساوی تقسیم می کرد و به صاحبانش می رساند و در همان محل بیت المال نماز می خواند.
- ۴- اجرای عدالت در دادگاه به زیان حاکم و رهبر مسلمین و برابر دانستن فرد مسیحی با رهبر و پیشوا .

درس هفتم برترین بانو

در روزگاری که جاهلان داشتن فرزند دختر را ننگ و عار می دانستند و زن در نزد آنان ارزشی نداشت ، خداوند به بهترین بنده خود بهترین هدیه را داد؛ فرزندی دختر ، دختری که بر خلاف رسوم غلط آن روز ، نه موجب ننگ بود و نه مایه سر افکندگی بله او فاطمه بود دختر حضرت پیامبر و خانم خدیجه سلام الله علیها .

حضرت پیامبر صلی الله علیه و آله درباره دخترشان فاطمه زهرا سلام الله علیها می فرمایند :

فاطمه سرور زنان اولین و آخرین و برترین بانوی جهان است . و اینکه فاطمه سلام الله علیها موجب برکت و شادمانی زندگی بود .

یعنی در بین زنان عالم چه در گذشته و چه در زمان حال و آینده کسی بهتر و والا مقام تر از ایشان نیست . پس با الگو گرفتن از زندگی ایشان می توانیم خود را تا حد توان به شخصیت بهترین و برترین بانوی جهان نزدیک کنیم .

برخی از ویژگی های اخلاقی و رفتاری حضرت فاطمه زهرا سلام

الله علیها عبارت اند از :

۱- حیا و عفت

۲- علاقه شدید به پیامبر صلی الله علیه و آله

۳- اهمیت دادن به خانواده و خانه داری

۴- ساده زیستی

۵- ایثار و بخشندگی

۶- حضور در اجتماع

هنوز چند روزی از پیوند آسمانی حضرت علی و فاطمه زهرا نگذشته بود که نزد پیامبر خدا آمدند تا از راهنمایی های ارزنده ایشان ، برای ادامه زندگی مشترکشان استفاده کنند . چه کسی بهتر از پیامبر خدا می توانست راه بهتر زندگی کردن را به آنها بیاموزد ؟ پیامبر خدا سفارش هایی کرد که به زندگی زیبای آن دو آرامش بیشتری بخشید ؛ یکی از راهنمایی ها این بود .

از راهنمایی های پیامبر (ص) :
 به حضرت علی (ع) و حضرت فاطمه (س)

حیا و عفت

علیه جان و بهر است شما کارهای بیرون خانه را به عهده بگیری و دخترم فاطمه کارهای داخل خانه را

و آنست حضرت فاطمه (س) :

خدا می داند چقدر خوشحالم از اینکه رسول خدا مرا از رو به رو شدن با مردان نامحرم بی نیاز ساخت .

علاقه شدید به پیامبر (ص)

هر گاه غذای نیکویی درست می کرد ، رسول خدا را نیز دعوت می نمود .

نسبت به ایشان همچون مادر مهربان بود .

السَّلَامَاتُ يَا نَبِيَّ عَمْرٍ يَا مَبْرُكًا كَرِيمًا (ص) بی تابی می کرد .

در جنگ های سخت زخم های پیامبر (ص) و علی (ع) را مداوا می کرد .

پیامبر نیز احترام فراوانی به ایشان می گذاشت و او را از جان و دل دوست می داشت . هر گاه حضرت فاطمه (س) وارد خانه می شد ، پیامبر اعظم با خوشحالی از جا بر می خاست ، به او خوشامد می گفت ، دستانش را می بو سید و او را در کنار خودش می نشاند

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله درباره حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها می فرمایند :

خداوند فاطمه را دوست دارد و دوستداران فاطمه را نیز دوست دارد ، خداوند با خوشحالی فاطمه خوشحال و با خشم او خشمگین می شود .

در جایی دیگر می فرمایند : فاطمه مایه شادمانی قلب من است .

حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها که به فرموده پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله سرور همه زنان عالم بود ، کار در منزل را عار نمی دانست . گندم را آسیاب آرد می کرد و نان می پخت و گاه سختی کارهایش به حدی بود که دستانش تاول می زد . با وجود همه کارها و گرفتاری ها ، از عبادت خدا غافل نمی شد . برخی شب ها تا صبح به راز و نیاز با خدا مشغول بود . **در زندگی مشترک با وجود تمام سختی ها مایه آرامش خانواده بود .**

آن گونه که امام علی (ع) درباره ایشان می گوید :

هر گاه به او می نگریدم غم و اندوه من بر طرف می شد . خدا می داند که فاطمه در تمام مدت زندگی هرگز مرا خشمگین نساخت و برای خود از من چیزی نخواست ، مبادا که من نتوانم آن را فراهم کنم (و شرمنده شوم) . فاطمه یآوری نیکو در راه پیروی از خدا بود .

حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها با آنکه دختر پیامبر صلی الله علیه و آله بود ، اما همچون پدر بزرگوارشان ساده می زیست . سلمان فارسی که شکوه و عظمت شاهان و پادشاهان ایران را دیده بود ، هنگامی که دختر رسول خدا را می بیند ، می گوید : شگفتا ، دختران پادشاهان ایران و روم بر روی تخت هایی از طلا می نشینند و پارچه های زر بافت بر تن می کنند اما دختر رسول خدا صلی الله علیه و آله چادر گران قیمتی بر سر دارد و نه لباس هایی فاخر .

با آنکه حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها به هنگام ازدواج ، خواستگاران زیادی از بزرگان و ثروتمندان شهر داشت و حتی برخی از آنان حاضر شده بودند به اندازه صد بار شتر پارچه های گران قیمت و هزاران دینار طلا مهریه ایشان کنند ، اما فاطمه سلام الله علیها علی السلام را برگزید و ایمان را به ثروت برتری داد .

پس از ازدواج تا مدت زیادی در خانه ای که اجاره کرده بودند زندگی کردند تا اینکه بعدها توانستند در کنار منزل پیامبر صلی الله علیه و آله خانه ای بسازند که فرشش حصیر بود و تنها نیمی از اتاق را می پوشاند و نیم دیگر با شن نرم پوشیده شده بود .

حضرت فاطمه زهرا (س) رسیدگی به محرومان را نیز عبادت و اطاعت خدا می دانست . بارها فقرا به درب خانواده او می آمدند اما با آنکه خود ثروتمند نبود ، آنچه داشت به آنها می بخشید .

حضور در اجتماع

آن حضرت با آنکه سعادت زنان را در دوری از مردان نا محرم می دانست اما هر گاه حق به خطر می افتاد با حفظ حیا و وقار به میان مردم می آمد و آنان را ارشاد و نصیحت می کرد . ایشان در هنگام جنگ در خانه نان می پخت و آن را برای رزمندگان می فرستاد و هر گاه نیاز بود در جبهه به مداوای مجروحان و آب رسانی به آنان مشغول می شد . معارف و احکام دین را به زنان می آموخت و با گشاده رویی به پرسش های آنان پاسخ می داد و هرگز از این کار خسته و آزرده نمی شد .

درس هشتم افتخار بندگی

پسرم ، این هدیه را از من و مادرت بپذیر . هدیه ای برای تبریک امروز . امروز روز مهمی برای توست ؛ تو از امروز به **سن تکلیف** می رسی . اگر به سال شمسی حساب کنی ، چند ماه مانده است ، **ولی سن تکلیف را به سال قمری حساب می کنند** . تو امروز وارد مرحله جدیدی از زندگی ات می شوی ؛ دورانی که در آن مسئولیت های جدیدی بر عهده می گیری . با خود گفتم : درست است . از امروز باید این افتخار بزرگ را قدر بدانم و از این پس نماز هایم را به موقع به جا بیاورم . از امروز خداوند مرا به صورت رسمی در جمع بندگانش پذیرفته است . و چه احساس خوشایندی .

بلوغ شرعی سر آغاز واجب شدن تکالیف دینی است ؛ یعنی بر هر دختر و پسر واجب می شود مانند بزرگسالان ، به احکام دینی خود مانند نماز ، روزه ، حجاب و ... عمل کند .

برای اینکه ما انسان ها هم توان مقابله با شیطان و رسیدن به پاداش الهی را داشته باشیم ، خداوند تکالیفی را بر ما واجب کرده است ؛ زیرا ما را آفریده است و به توانایی ها وضعف های ما بهتر آگاه است . او می داند چه چیزی به سود ما و چه چیزی به زیان ماست ، و دوست داشتن یا نداشتن ما دلیل خوب و یا بد بودن کاری نیست .

وَ عَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَ عَسَىٰ أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ وَ اللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ .

شاید چیزی را خوش نداشته باشید و آن برای شما بهتر باشد و شاید چیزی را دوست بدارید و آن برای شما بدتر باشد ، و خدا (صلاح شما را) می داند و شما نمی دانید .

تغییرات دوران بلوغ

در دوران بلوغ علاوه بر تغییراتی که در جسم به وجود می آید ، تحولات روحی و شخصیتی مهمی نیز در نوجوانان پدیدار می شود . به عنوان نمونه :

1- ایجاد پرسش های ذهنی جدید : در این دوران ، نوجوانان در دانسته های قبلی خود دچار تردید می شوند و تلاش می کنند دانسته های خود را بر اساس منطقی جدید ، نظم دهند . بر اساس همین ویژگی ها است که دین اسلام می گوید : همه مسلمانان باید اصول دین را بر اساس فهم و درک درست بنا کنند و از تقلید بپرهیزند .

2- ایجاد استقلال طلبی : در این دوران حس استقلال طلبی افزایش می یابد و افراد احساس می کنند می توانند به صورت مستقل دیدگاهان خود را بیان کنند . به همین دلیل انتظار دارند که دیگران به آنها اهمیت دهند . اگر با این روحيات به درستی رفتار نکنیم و زیاده روی کنیم ، انحرافات فکری و اخلاقی زیادی در کمین ما خواهد بود .

بلوغ شرعی سه نشانه دارد ؛ اگر یکی از این نشانه ها در کسی ظاهر شود ، او به بلوغ رسیده است :

1- روییدن مو در برخی قسمت های بدن ،

2- فعال شدن برخی هورمون ها در بدن که نشانه های آن در پسران و دختران متفاوت است ،

3- رسیدن به بلوغ ؛ این سن برای پسران پایان پانزده سال قمری و برای دختران پایان نه سال قمری است

وقتی انسان به سن بلوغ شرعی می رسد ، انجام تکالیف شرعی بر او واجب می شود .

ایجاد آمادگی برای

انجام تکلیف

انجام تکالیف شرعی قبل از بلوغ شرعی واجب نیست ؛ اما خوب است پیش از رسیدن به بلوغ ، با کمک پدر و مادر وظایف دینی خود را فرا بگیریم و با تمرین این تکالیف ، علاوه بر بهره مندی از پاداش الهی ، آمادگی کافی را در خود ایجاد کنیم .

تکرار و تمرین دستورات دینی قبل از رسیدن به بلوغ ، آن قدر اهمیت دارد که اهل بیت علیهم السلام همواره فرزندانشان را از خردسالی با وظایف دینی آشنا می کردند و از آنان می خواستند به اندازه توانشان ، به این تکالیف عمل کنند .

امام صادق علیه السلام درباره ارزش عبادت در جوانی می فرماید :

محبوب ترین آفریده هانزد خداوند ، جوان نورسیده و با طراوتی است که جوانی و شادابی اش را در اطاعت خداوند سپری می کند . خداوند به چنین کسی نزد فرشتگانش افتخار می کند و می فرماید : این است بنده واقعی من .

راه شناخت تکالیف دینی

نماز، روزه، خمس، زکات، حج، پرهیز از گناهان و... نمونه هایی از تکالیف دینی ما مسلمانان است. انجام صحیح این احکام، سعادت دنیا و آخرت ما را به دنبال دارد. و یکی از راه های دستیابی به نحوه صحیح انجام این وظایف، تحصیل علوم دینی است.

به افرادی که برای کسب دانش و تخصص به حوزه های علمیه می روند و پس از سال ها تحصیل، مطالعه و تحقیق در علوم دینی به تخصص دست می یابند مجتهد و یا فقیه می گویند.

مجتهدان می توانند تمام احکام دینی را به دست بیاورند و شیوه صحیح انجام دستورات خداوند را در هر موضوعی روشن کنند.

تقلید از مجتهد

راه شناخت احکام، مراجعه به متخصص در احکام دین است که به این کار تقلید گفته می شود. به مجتهدی که مردم برای یادگیری احکام به او مراجعه می کنند مرجع تقلید می گویند.

مرجع تقلید باید شرایطی داشته باشد برخی از آنها عبارتند از:

- ۱- زنده باشد.
- ۲- شیعه دوازده امامی
- ۳- عادل باشد؛ یعنی به واجبات دینی عمل کند و از گناهان دوری کند.
- ۴- اعلم باشد؛ یعنی از سایر مجتهدان داناتر باشد.

مردم می توانند با کمک و مشورت با عالمان دینی مرجع تقلید خود را انتخاب کنند.